

активність педагога, як системна характеристика, забезпечує високу ефективність освітнього процесу, оскільки дозволяє враховувати сучасні виклики, адаптуватися до нових умов та створювати сприятливі умови для навчання. Творча активність є тією рушійною силою, яка формує якісну, ефективну та конкурентоспроможну освіту в українських реаліях.

Список використаних джерел

1. Білоус О. С. Творча активність як важлива характеристика професіоналізму сучасного педагога музики. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки.* 2015. № 2 (10). С. 109–113.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 373 с.
3. Ілійчук Л. Інноваційні педагогічні технології у контексті розвитку системи забезпечення якості освіти. *Acta Paedagogica Volyniensis.* 2024. № 3. С. 16–25. DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2024.3.3>
4. Інновації в освіті : інтеграція науки і практики : збірник науково-методичних праць / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 492 с.
5. Ліщинська-Кравець Г., Мельник Г. Особливості формування творчої активності майбутніх учителів трудового навчання та технологій як структурного компонента їх педагогічної діяльності. *Молодь і ринок.* 2022. № 1 (199). С. 128–133.
6. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
7. Чорноус В. Теоретичні засади розвитку професійно-творчої активності майбутнього вчителя початкової школи. *Український педагогічний журнал.* 2020. № 4. С. 92–99.

ВИВЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ ПОНЯТЬ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: АСПЕКТ НАСТУПНОСТІ

Вікторія Імбер, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри початкової освіти
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
(Україна)

LEARNING FINANCIAL CONCEPTS AT PRIMARY SCHOOL: THE ASPECT OF CONSEQUENCE

Viktoriia Imber, Phd in pedagogical sciences, docent of the Department of Primary school
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. В статті розкриваються основні аспекти вивчення фінансових понять у дошкільному та молодшому шкільному віці. Описуються етапи забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою у фінансових питаннях. Автор презентує приклади завдань для дітей на знайомство з грошима як засобом обміну.

Ключові слова: фінансові поняття, молодші школярі, діти дошкільного віку, аспект наступності.

Abstract. The article reveals the main aspects of studying financial concepts in preschool and primary school. The stages of ensuring continuity between preschool and primary education in financial matters are described. The author presents examples of tasks for children to get acquainted with money as a means of exchange.

Key words: financial terms, primary school children, preschool children, aspect of continuity.

У сучасному світі фінансова грамотність стає невід'ємною складовою успішного майбутнього кожної людини. Забезпечення базового розуміння фінансових понять з раннього віку є критично важливим для формування відповідальної та обізнаної особистості. Початкова школа, як перший інституційний етап систематичного навчання, відіграє ключову роль у закладанні фундаменту цих знань.

Однак, ефективне впровадження фінансової освіти в початковій школі неможливе без урахування принципу наступності. Знання та навички, отримані учнями на цьому етапі, мають органічно перекликатися та доповнюватися змістом навчання у середній та старшій школі. Відсутність чіткої вертикалі у вивченні фінансових понять може призвести до фрагментарності знань, недостатнього розуміння складніших фінансових інструментів та, як наслідок, до зниження ефективності фінансової освіти в цілому.

Перехід від дошкільного до початкового етапу освіти є важливим періодом у розвитку дитини, і це також стосується формування первинних уявлень про фінансові поняття. Аспект наступності на цьому етапі полягає у плавному та поступовому розширенні знань та навичок, які діти отримали в дошкільному віці, та їхньому поглибленні у початковій школі.

У дошкільному віці діти знайомляться з фінансовими поняттями на інтуїтивному рівні через ігрову діяльність та спостереження за діями дорослих. Основні аспекти цього етапу включають:

- Усвідомлення цінності предметів. Діти вчаться розрізняти свої іграшки, одяг та інші речі, розуміючи, що вони мають певну цінність і їх потрібно берегти.
- Розуміння простих обмінів. У спільних іграх діти можуть обмінюватися іграшками або іншими предметами, що є першою формою розуміння торговельних відносин.
- Знайомство з грошима як засобом обміну (на побутовому рівні). Діти можуть бачити, як батьки розраховуються в магазині, отримують решту, але їхнє розуміння функції грошей ще обмежене.

Наведемо приклад завдання "Що ми купимо?"

Мета: Закріпити розуміння того, що гроші використовуються для придбання товарів.

Матеріали: Кілька іграшкових або намальованих предметів побуту (наприклад, хліб, молоко, фрукти, іграшка, книжка). Іграшкові гроші (монетки та купюри) або їхні замітники (наприклад, картонні кружечки). Невеличка "каса" (може бути коробка або тарілка).

Хід гри:

1. **Пояснення:** Вихователь каже дітям: "Ви вже бачили, як ми з вами ходимо до магазину і даємо гроші, щоб отримати різні потрібні речі. Сьогодні ми пограємо в магазин!"

2. **Розміщення "товарів":** Розкладіть іграшкові предмети на столі, імітуючи полиці магазину.

Кожній дитині дайте кілька іграшкових грошей.

3. **Завдання:** Запропонуйте дітям по черзі "піти до магазину" і "купити" один або два предмети.

4. **Процес "купівлі":**

- Дитина підходить до "полиці" і обирає річ, яку хоче "купити".
- Вихователь каже: "Щоб отримати цей продукт, тобі потрібно дати мені [кількість] ось таких монеток (показує іграшкові гроші)." (Кількість грошей має бути символічною та нескладною для розуміння дитини).

○ Дитина віддає потрібну кількість іграшкових грошей у "касу".

○ Вихователь віддає дитині обраний предмет.

5. **Обговорення:** Після того, як кілька дітей "зробили покупки", запитайте їх:

- "Що ти купив/купила?"
- "Що ти дав/дала продавцю, щоб отримати це?" (Наголошуйте на тому, що гроші були *засобом* для отримання бажаного).
- "Навіщо потрібні гроші в магазині?" (Підведіть до розуміння, що без грошей ми не змогли б забрати товар).

Варіанти ускладнення: Вводимо поняття "решта". Якщо дитина дає більше грошей, ніж потрібно, поверніть їй частину іграшкових грошей. Призначте одну дитину "продавцем", щоб вона приймала гроші та віддавала "товар".

Це завдання допоможе дітям перейти від пасивного спостереження за використанням грошей до активного розуміння їхньої функції як засобу обміну на побутовому рівні.

Максимова О. наголошує, що у початковій школі ми опираємося на первинні уявлення та систематизуємо їх, вводячи більш конкретні поняття та навички [1]:

- Розширюємо розуміння молодшими школярами функції грошей. Діти дізнаються про гроші як універсальний засіб обміну, їхні різні форми (монети, банкноти).
- Ознайомлюємо учнів з поняттями "дохід" і "витрати". На простих прикладах (кишенькові гроші, витрати на шкільні потреби) діти вчаться розрізняти джерела надходження грошей та напрямки їх використання.
- Розвиваємо у дітей навички планування та обліку. Діти можуть вести прості записи своїх витрат і доходів, ставити невеликі фінансові цілі та планувати шляхи їх досягнення.
- Поглиблюємо розуміння молодшими школярами заощадження. Діти вчаться визначати пріоритети у своїх бажаннях, розуміти важливість відкладання грошей на майбутні потреби або більші покупки.
- Знайомимось з поняттям "бюджет". На простих прикладах (бюджет сім'ї на тиждень) діти можуть отримати уявлення про розподіл доходів на різні потреби.

Отже, забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою у фінансових питаннях передбачає: використання знайомих дітям образів та ситуацій, навчання в початковій школі має спиратися на попередній досвід дітей; поступове ускладнення понять, введення нових фінансових понять поетапно, спираючись на вже засвоєні знання; активне використання ігрових методів; співпраця між вихователями та вчителями.

Таким чином, плавний перехід від ознайомлення з фінансовими поняттями на побутовому рівні в дошкільному віці до більш системного їх вивчення в початковій школі є запорукою формування міцних основ фінансової грамотності, які стануть у нагоді дітям у їхньому подальшому житті.

Список використаних джерел

1. Максимова О. Фінансова грамотність у початковій школі. *Сучасна школа України*. 2018. № 4. С. 48-50.
2. Попова Н.Е., Імашева А.І. До проблеми формування фінансової грамотності учнів. *Перспективи розвитку науки та освіти: збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції*. 2015. №13. С. 114-116.

ДІЯЛЬНІСНА МАТЕМАТИКА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Катерина Коваленко, асистент кафедри початкової освіти

Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
(Україна)

ACTIVITY MATHEMATICS IN PRIMARY SCHOOL

Kateryna Kovalenko, Assistant of the department of primary education
State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University» (Ukraine)